

AangeSpoord

1. Op 29 maart 2019 heeft de Hoge Raad arrest gewezen in *De 4 Jaargetijden*-zaak.¹ In dat arrest heeft de Hoge Raad meer duidelijkheid geschapen over art. 25 Aw en met name de verhouding tussen de onderdelen c en d van het eerste lid van dat artikel. Als gevolg van onduidelijke wetgeving die geen schoonheidsprijs verdient² en een parlementaire geschiedenis die “less than helpful” is,³ is lang onduidelijk geweest hoe beide onderdelen zich tot elkaar verhouden.

2. In deze korte bijdrage zal ik het arrest niet uitvoerig bespreken.⁴ Ook zal ik niet uitvoerig stilstaan bij de totstandkomingsgeschiedenis van art. 25 lid 1 onder c en d AW.⁵ Ik wil stilstaan bij een interessant punt dat Spoor in zijn *NJ*-noot heeft aangestipt. Het betreft de zienswijze van de Hoge Raad dat voor een succesvol beroep op onderdeel d (in ieder geval) vereist is dat sprake is van wijzigingen in het werk die afbreuk doen aan *de auteursrechtelijke beschermde trekken* van dat werk (r.o. 3.4.3).

3. Volgens Spoor lijkt het erop dat de Hoge Raad door dit uitgangspunt te postuleren de gebakken peren waarmee de wetgever ons heeft opgezadeld (conclusie A-G Van Peursesem nr. 2.16) heeft willen opruimen, maar dat hij daarin niet helemaal geslaagd is. Dat komt omdat dit uitgangspunt weer nieuwe problemen veroorzaakt en wel omdat in gevallen waarin wijzigingen in het werk worden aangebracht die geen afbreuk doen aan de auteursrechtelijk beschermde trekken van het werk, toch sprake kan zijn van reputatieschade. Ik citeer uit zijn *NJ*-noot (nr. 12): “Zo kan de auteur van een wetenschappelijk werk daarin ondersteunende feitelijke informatie opnemen die geen enkel persoonlijk stempel bezit, maar wel de gebruikswaarde, en daarmee ook de waardering voor het werk en de maker ervan, mede bepaalt. Als een zuinige uitgever bij een herdruk besluit om dat materiaal alsnog weg te laten kan dat wel degelijk reputatieschade voor de auteur tot gevolg hebben.”

4. En wat als in het werk zelf geen wijzigingen worden aangebracht, maar het bijvoorbeeld in een omgeving van min allooi wordt gepubliceerd (er sprake is van een aantasting van het werk; zie nr. 9)? Ook in dergelijke gevallen wordt geen afbreuk gedaan aan de auteursrechtelijk beschermde trekken van het werk, maar kan de auteur wel degelijk reputatieschade oplopen. Het

---

¹ HR 29 maart 2019, *NJ* 2019/324 m.nt. J.H. Spoor; *IER* 2019/27 m.nt. F.W. Grosheide; *BIE* 2019/24 m.nt. A.A. Quaadvlieg en *AMI* 2019/5 m.nt. J.J.C. Kabel.

² Spoor/Verkade/Visser (2019), nr. 7.14.

³ Conclusie A-G Van Peursesem bij het arrest nr. 2.14.

⁴ Daarvoor verwijs ik naar de fraaie noten van Spoor, Grosheide, Quaadvlieg en Kabel onder het arrest.

⁵ Zie de zeer gedetailleerde weergave van die geschiedenis in de conclusie van A-G Van Peursesem bij het arrest. Volgens Grosheide in zijn *IER*-noot een ware Fundgrube voor de analyse van het toepasselijke recht.

door de Hoge Raad geformuleerde uitgangspunt laat ons in deze gevallen eveneens in de steek, waardoor dat uitgangspunt – zoals Spoor terecht opmerkt – geen stand kan houden (*NJ*-noot nr. 14).

5. Maar hoe moet het dan wel? Om te beginnen dient art. 25 lid 1 onder d Aw “verdragsconform” gelezen en uitgelegd te worden, dus met inbegrip van hetgeen art. 6bis lid 1 BC voorschrijft. Dat betekent dat onderdeel d het recht omvat “zich te verzetten tegen elke misvorming, vermindering of andere wijziging (onderstreping P.G.) van dat werk, of tegen elke andere aantasting daarvan, die nadeel zou kunnen toebrengen aan zijn eer of zijn goede naam.” Nu weet ik dat de parlementaire geschiedenis en de verhouding tussen de onderdelen c en d van art. 25 Aw moeilijk te doorgronden zijn, maar over de uitleg van art. 25 lid 1 onder d Aw als zodanig kan niet veel onduidelijkheid bestaan. Daarover zegt de Hoge Raad in zijn *Jelles/Zwolle*-arrest (r.o. 4.3): uit de parlementaire geschiedenis die heeft geleid tot de invoering van de bepaling die thans als art. 25 lid 1 onder d in de Auteurswet is opgenomen, blijkt dat de Nederlandse wetgever bij de aanpassing van art. 25 Aw in 1972 niet meer of anders voor ogen heeft gestaan dan art. 6bis lid 1 BC te implementeren.⁶ In het arrest *De 4 Jaargetijden* herhaalt de Hoge Raad deze overweging in r.o. 3.5.1.

6. Dat betekent dat onderdeel d dus ook het recht omvat zich te verzetten tegen *elke andere wijziging* die niet als een vermindering of misvorming aangemerkt kan worden: “The words ‘distortion, mutilation or other modification’ appear wide enough to cover any change that is made to the actual work.”⁷ Ook – en daar is het mij vooral om te doen – de wijziging in het werk die geen afbreuk doet aan de auteursrechtelijk beschermde trekken van dat werk. Met Spoor meen ik dat de Hoge Raad die gevallen ten onrechte buiten het toepassingsbereik van art. 25 lid 1 onder d Aw heeft geplaatst.

7. Kortom: elke wijziging in het werk valt onder het toepassingsbereik van art. 25 lid 1 onder d Aw ongeacht de ernst daarvan.⁸ Dat betekent uiteraard niet dat de ernst van de wijziging geen rol speelt, maar die omstandigheid dient wat mij betreft alleen een rol te spelen bij de beantwoording van de vraag of de wijziging in het werk reputatieschade kan veroorzaken. Uit het arrest *De 4 Jaargetijden* van de Hoge Raad volgt dat bij de beantwoording van de vraag of sprake is van reputatieschade alle omstandigheden die daarop licht kunnen werpen in aanmerking worden genomen en hij noemt als eerste omstandigheid de aard en de ernst van de wijziging (r.o. 3.6.2). Dat met de aard en de ernst van de wijziging rekening gehouden moet worden is logisch en omvat in mijn ogen de factor of al dan niet afbreuk wordt gedaan aan de auteursrechtelijk beschermde trekken van het werk. Met die factor dient rekening gehouden te worden, maar als de wijziging geen afbreuk doet aan de auteursrechtelijk beschermde trekken van het werk wil dat zeker nog niet zeggen dat er geen reputatieschade kan zijn.

---

⁶ HR 6 februari 2004, *IER* 2004/19 m.nt. F.W. Grosheide; *AMI* 2004/12 m.nt. J.M.B. Seignette (*Jelles/Zwolle*).

⁷ S. Ricketson, *The Berne Convention for the protection of literary and artistic works: 1866-1986*, p. 468.

⁸ Bij het begrip aantasting van het werk zal in nr. 9 nog kort stilgestaan worden.

8. Door op deze wijze invulling te geven aan art. 25 lid 1 onder d Aw worden de door Spoor gesignaleerde probleemgevallen heel eenvoudig opgelost. Zowel de wetenschappelijke auteur genoemd in nr. 3 als de maker genoemd in nr. 4 kunnen een succesvol beroep doen op art. 25 lid 1 sub d Aw indien zij door de daar genoemde wijziging in het werk resp. aantasting van het werk (die geen afbreuk doen aan de auteursrechtelijk beschermde trekken van het werk) reputatieschade oplopen.

9. Tot slot nog twee terminologische kwesties. Ik zou ervoor willen pleiten *alle* veranderingen in het werk met de neutrale term wijziging aan te duiden. Dus ook de wijziging/verandering die als een misvorming of verminking zouden kunnen worden opgevat. Met Quaedvlieg ben ik van mening dat de begrippen misvorming en verminking in art. 25 lid 1 onder d Aw overbodig zijn. Maar anders dan dat hij voorstelt zou ik het begrip wijziging het kernbegrip willen maken en niet het begrip aantasting.⁹ Die term moet volgens mij alleen gebruikt worden voor de gevallen waarvoor het in de wet is opgenomen: aantastingen van het werk zonder dat wijzigingen in het werk worden aangebracht (HR *De 4 Jaargetijden* r.o. 3.4.2). Als voorbeeld noemt de MvT het geval waarin het werk wordt gepubliceerd in een vorm of omgeving van min allooi.¹⁰ Aantasting (in het Engels: other derogatory action) ziet aldus Ricketson op “something other than an actual change or interference with the work itself: the latter are covered by the composite expression ‘distortion, mutilation or other modification’. What is in question here, therefore is an action ‘in relation to’ the work.”¹¹ Dat betekent dat in *De 4 Jaargetijden*-zaak de voorgestelde wijziging aan de zuidgevel gewoon als een wijziging en niet als een aantasting had moeten worden betiteld. Tot een andere uitkomst van de zaak had dit niet geleid, maar terminologisch is dit veel zuiverder en begrijpelijker.

10. Voor de interpretatie en de toepassing van art. 25 lid 1 onder c Aw heeft het bovenstaande als ik het goed zie geen gevolgen. Die bepaling blijft ook in mijn voorgestelde lezing van art. 25 lid 1 onder d Aw voorzien “in aanvullende bescherming waarbij het bepaalde in art. 6bis lid 1 BC geen rol speelt. Het onder c bepaalde heeft slechts zelfstandige betekenis naast het onder d bepaalde voor wijzigingen in het werk die niet tot reputatieschade kunnen leiden”; HR *De 4 Jaargetijden* r.o. 3.8.4. Onderdeel c voorziet dus in een verdergaande bescherming dan die door art. 6bis BC wordt geboden. Dat dit voor makers gunstig uit kan pakken laat een recent voorbeeld zien waarin de rechter een beroep op onderdeel d heeft afgewezen omdat de wijziging in het werk geen reputatieschade zou veroorzaken, maar het beroep op onderdeel c heeft toegewezen.¹² Overigens moet nog wel goed voor ogen worden gehouden dat onderdeel c alleen ziet op wijzigingen in het werk zelf en dus niet op aantastingen van het werk in de zin van onderdeel d.

Paul Geerts

---

⁹ A.A. Quaedvlieg, *Auteur en aantasting, werk en waardigheid*, p. 10-11.

¹⁰ Kamerstukken II 1964-1965, 7877, nr. 3, p. 9-10.

¹¹ S. Ricketson, *The Berne Convention for the protection of literary and artistic works: 1866-1986*, p. 469.

¹² V.zr. Rb. Rotterdam 5 november 2021, *IEF* 20313 (*Architect/Evides*).